

تحلیل نشانه‌شناختی عناصر سازنده روح مکان در بنای «امامزاده یحیی ابیانه»^۱

سولماز زمانی^۱، دکتر علی اکبری^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، تهران.

solmazzamani@yahoo.com

*۲- استادیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، تهران. (نویسنده مسئول)

akbari@iausr.ac.ir

چکیده

یکی از رویکردهای اساسی به شناخت معماری گذشته ایران، فهم معناشناختی نشانه‌های به کار رفته در آنهاست. در این رویکرد، بنا به مثابه متن، واحد واژگان، عبارات و نشانه‌های معناداری است که در ساختاری مشخص هم‌نشین شده‌اند تا معنا یا معانی متفاوتی را به مخاطبان خود انتقال دهند. هر بنای معماری مجموعه‌ای از نشانه‌ها محسوب می‌شود و نشانه با زمینه اجتماعی و فرهنگی دارای معنا است. معماری ایرانی به دلیل دارا بودن ارزش محتوایی و معنوی و همچنین مبانی عرفانی دارای ظرفیت بالایی در تحلیل و بررسی معناشناسی است. هدف از این پژوهش بررسی نقش هر یک از نشانه‌ها و نمادها در بنای امامزاده یحیی در ابیانه است. پرسش اصلی این است که این نشانه‌ها چه میزان در روح و حس مکان تاثیر گذار هستند؟ و چه میزان می‌توان از ماهیت نشانه‌شناختی آن نشانه‌ها و نمادها در ساخت بناهای دیگر استفاده کرد تا باعث ارتقا روح مکان در آثار معماری شد. این موضوع از این جهت دارای اهمیت است که باعث شناخت و درک هر چه بیشتر و بهتر آثار معماری می‌شود. فرضیاتی که در اینجا مطرح می‌شود بدین صورت است: آیا حیاط می‌تواند نمادی از بهشت باشد؟ آیا نشانه‌ها باعث ایجاد خاطرات جمعی می‌شوند؟ چگونه نشانه‌ها باعث تعیین هویت افراد جامعه می‌شوند. در این مقاله سعی شده است با تحلیل و بررسی بنای امامزاده یحیی در روستا ابیانه به عنوان یکی از آثار معماری به چگونگی شناخت نشانه‌ها پراخت و اینکه نشانه‌های موجود در بنای امامزاده یحیی کدام‌اند و این نشانه‌ها بیانگر چه مفاهیمی در آثار معماری هستند.

واژه‌های کلیدی: حس مکان، نشانه‌شناسی و معماری، هویت و خاطره‌ی جمعی، معنا و معماری، امامزاده یحیی ابیانه

^۱ . این مقاله برگرفته از مطالعات پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد نویسنده اول است که تحت عنوان «طراحی بنیاد ایران‌شناسی در منطقه ۱ تهران با رویکرد خلق مکان آشنا مبتنی بر خاطرات جمعی مشترک» به راهنمایی دکتر علی اکبری در گروه معماری دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری در حال انجام است.